

Клас: 5.

Дата: 16 квітня 2020 року.

Урок № 57.

Тема: Поетичні твори К. Горчар.

Любов, як сонце, світу відкриває
безмежну велич людської краси.

В. Симоненко

В зошиті, в якому ти працюєш під час карантину, написати дату, яка написана вище. Переписати тему повністю (вона написана вище після слова «тема»). Починаючи з середини наступного рядка переписи епіграф (він написаний після теми справа, це слова В. Симоненка).

Мотивація навчальної діяльності.

Доброго дня, любі учні! Подивіться, чи все у вас готове до уроку. Я бажаю вам гарного настрою, успіхів у повсякденному житті, цікавої та результативної праці на уроці.

Сьогодні ми познайомимось із постаттю Катерини Горчар, зробимо цілісний огляд її творчості, виразно прочитаємо її вірші, визначимо їх тематику, висловимо власну думку з приводу прочитаного і почутого, а також поговоримо про таке почуття людини, як любов.

Актуалізація опорних знань.

Катерина Горчар - «побудована квітка», яка зросла у нашому степовому Кіровоградському краї, багатому не тільки щедрими врожайми пшениці, а й талантами людськими.

- ❖ Кого з видатних діячів культури Кіровоградщини ви знаєте. Назвіть їх.
- ❖ Серед цілої плеяди талантів Кіровоградщини майстри художнього слова, наші сучасники, постають особливо яскраво: Олександр Жовна, Василь Бондар, Антоніна Корінь, Віктор Погрібний, Ярослава Бабич, Тетяна Андрухович та інші. Сьогодні до них ми додамо ще одне ім'я – Катерина Георгіївна Гончар, ім'я поетеси, яка «залюблена у світ оцей до краю...».
- ❖ Що ви знаєте про К. Горчар?

Новий матеріал.

Слово вчителя.

Катерина Георгіївна народилася в селі Інгуло-Кам'янці Новгородківського району на Кіровоградщині. Інгуло-Кам'янка - велике, гарне село, яке розташоване на берегах річок Інгулу і Кам'янки, звідси і назва його. Засноване село у 30-их роках 18 століття.

Неподалік села, за вісім кілометрів, проходить залізнична станція Куцівка. У селі є лікарня, бібліотека, будинок культури і школа, про яку К. Горчар написала у вірші «Вітрильце».

Виразне читання поезії «Вітрильце».

В дитинство іще повернусь,
Хай мічені скроні літами,
І школі старенькій, як мамі,
При зустрічі низько вклонюсь.
Скажи мені, як ти живеш.
Сама край села серед кленів?

Шибками всміхнулась до мене,
А в кожній - вітрильце пливе.
Вітрильце дитинства сія
Крізь років розвихрений простір,
Пораднице, школо моя.
Як жити на світі непросто...

Інгуло-Кам'янка має свою славу історію з часів громадянської війни, і Великої Вітчизняної. Має село і своїх героїв, серед них П. І. Дедров - повний кавалер Ордена Слави.

У цьому селі народився український скульптор, член спілки художників України, заслужений діяч мистецтв Грузії А. В. Німенко.

То й не дивно, що в такому славному, багатому героями і талантами селі народилася жінка з полум'яним серцем патріота та ніжною і трепетною душею поета, і яка своєю творчістю примножує його славу.

Народилася Катерина Георгіївна 5 серпня 1957 року. Після закінчення середньої школи продовжила навчання у Кіровоградському педінституті на філологічному факультеті. Працювала в школі, у редакціях Новгородківської райгазети, обласної газети «Народне слово». Нині - власний кореспондент обласної газети «Кіровоградська правда».

Перші вірші Катерини Георгіївни з'явилися у колективних збірниках «Поезія - 88», «Котигорошкове поле», у колективній книжці на правах першої збірки «Пелюстка світу». Її твори друкуються в обласній та республіканській пресі. Зокрема в альманасі «Степ».

Має Катерина Горчар і окремі збірки поезій: «Листи до любові» (1994 р.), «Неприручений птах» (2001 р.), «Мій серпень» (2003 р.).

Катерина Горчар - член Національної Спілки Письменників України.

Кажуть, поезія, як і річка, має своє джерело. Чи має своє джерело поезія Катерини Горчар, якщо так, то - що це, по-вашому? Відповідаючи, зверніться до теми і епіграфа уроку. (Відповіді учнів).

Я думаю, що джерело поезії Катерини Горчар - це любов. Любов, яку Василь Симоненко порівнює з сонцем, що дає життя всьому живому на землі. Любов, яка «світу відкриває безмежну велич людської краси».

Аналіз творів.

З давніх-давен життя людини було пов'язане з любов'ю. Любов - одне з найпрекрасніших людських почуттів. Найрозумніше, чого досягла людина - це вміння любити, поклонятися красі того, кого ти любиш чи що ти любиш.

Залюблена у світ оцей до краю.

У твоє серце ніжність переллю.

Я знаю все. Нічого я не знаю.

Лише люблю тебе, люблю, люблю...

- читаємо у Катерини Гончар.

❖ Любити можна кого чи що, як по-вашому?

❖ Дайте відповідь, закінчивши речення «Любов може бути до...» або побудуйте асоціативний куц. (В зошиті посередині рядка написати назву завдання («Асоціативний куц»). Спочатку наступного рядка переписати речення, виділене червоним і продовжити його своїми думками).

❖ То що ж є любов? Давайте складемо портрет Любові. (Усно дібрати асоціації до слів «любов» і «щастя»).

У П. Елюара є такі слова: «Любити - це єдиний смисл життя. І смисл смислів, смисл щастя».

❖ Як ви їх розумієте? Погодьтеся з автором або заперечте йому.

❖ То виходить, що людина, яка пізнала кохання, має і любить батьків, віддає себе дітям, любить рідну землю, природу, людей і все, серед чого вона живе, є щасливою.

❖ Отже, у любові - весь смисл життя, у любові - все щастя.

Висновок: любов - це щастя, чи не так? (усно дати відповідь на питання).

Любов - не кара, але і не гра.

Любов - це дар. І Бог сам вибирає,

Вона не квітка, що зів'яне швидко.

Хто заслужив оце пізнати диво.

❖ Чим є любов для Катерини Гончар - карою, квіткою чи даром?

❖ Кого і що любить Катерина Георгіївна? Та чи має щастя у своїй любові? - саме ці питання нам треба з'ясувати протягом уроку.

❖ Як ви думаєте, де ми маємо шукати відповідь на ці питання?

Звичайно ж - у ліричних творах поетеси, де устами ліричної героїні говорить сама авторка.

Теоретична хвилина.

❖ Пригадайте, які твори називаємо ліричними? В чому полягає їх особливість?

❖ Хто є центральним образом ліричного твору?

❖ Кого називаємо ліричним героєм твору і чи можна його ототожнювати з автором?

❖ Як треба читати ліричні твори?

Ознайомлення з поезією Катерини Горчар.

Лірична поезія, напевне, є найскладнішим різновидом мистецької творчості. О.Блок зазначав, що лірика перш за все - це «я» - своєрідний мікрокосм, і увесь світ ліричного поета знаходиться у його способі сприйняття світу, для нього не існує світу поза його почуваннями і переживаннями.

Тож, щоб зрозуміти поезію, необхідно на певний час перевтілитися у поета, почати думати і відчувати так, як він, пережити його досвід. Саме з цієї позиції спробуємо доторкнутися до тремтливої «жіночої» лірики Катерини Горчар, бо кожен вірш - це часточка душі поетеси.

Поетеса Світлана Барабаш - духовний наставник і критик творів К. Горчар, писала: «Вслухайтесь, вдумайтесь, це щаслива зустріч із щасливою жінкою, яка вміє любити, якій підвладне слово, яка вміє творити у цьому світі простір краси, простір надійності, простір надії і простір любові». Давайте переживемо цю щасливу зустріч, зустріч з поезією К.Гончар.

❖ Поезія Катерини Горчар, яка вона? Дайте своє бачення творчості поетеси.

❖ Світлана Барабаш так означила творчість Катерини Горчар: «...її поезія така схвильована, щира, як мамине слово, як мамина пісня... її поетичний світ народжений з любові і живе нею. Скидається на те, що цвіт папороті, знайдений дівчинкою якоїсь дивовижної ночі, не перецвітає в її душі».

❖ Її поетичний світ народжений з любові і живе нею.

❖ Як ви гадаєте, оте джерело поезії, джерело любові - звідки воно прийшло, з чого воно почалося?

❖ Знайдіть поезії і зачитайте рядки на підтвердження своєї думки. Відповідаючи, складіть схему-опору «Джерело поезії Катерини Горчар - це любов...».

Читання та аналіз поезій: «Вдома», «Єдина відрада. Єдиним багата », «Дорога моя мамо», «Батьків сад», «Де батькова хата - там сонця багато», «Світа благодатиму».

Вдома

Де батькова хата - там сонця багато
І терен цвіте навесні.
Там соняхи й мальви, і тато, і мама
Всміхаються радо мені.
Там квітне калина чарівно, дитинно,
І небо зірки нахиля
Над райдужну хату, де батько і мати
Колишуть внучат-журавлят.
До рідної хати спішу завітати
І в радісні дні, і в сумні
Там соняхи, й мальви, і тато, і мама
Всміхаються радо мені.
Сміється день, немов дзвінка сопілка,
Він сумніви й сум'яття віджене,
І голубе вікно, й брунатна гілка –

Все привітає радісно мене.
І клен старий: у нього нині свято,
Він стільки років гойдалку беріг...
І бабця - піч, і рушнікова хата,
І спогадами клечаний поріг.
Тут рідне все й таке близьке до болю,
І кущ калини, й мальви, і квітки...
Немов з дитинства, з першої любові
Несуть у душу щєбіт ластівки.
Потисну батьку бережно правицю,
Погладжу скроні
в мами край воріт.
А скроня в батька інеєм сріблиться.
А коси в мами – як вишневий цвіт.

Діалог за текстами творів (усно дати відповіді на питання):

- ❖ Чи сподобались вам вірші?
- ❖ Що ви відчули, слухаючи їх? Чому?
- ❖ Про що думали, що згадали?
- ❖ Що об'єднує ці поезії?
- ❖ Молодші учні ось такою бачать свою домівку, а чим для вас є ваша домівка? Які образи постають в уяві, коли мова йде про ваш рідний дім?
- ❖ Батькова хата, рідна домівка, яка вона? В яких образах постає перед ліричною героїнею? Зачитайте.
- ❖ Яким кольором ви б передали настрої поезій?
- ❖ Подайте словесний малюнок картини, яку ви уявляєте, читаючи ці вірші? Які кольори використаєте? Чого буде багато на картині?
- ❖ Яка роль батьківського дому в житті людини?
- ❖ Як ставиться лірична героїня та й сама поетеса до батьківського дому?
- ❖ За допомогою яких художніх засобів авторка увиразнює свої думки й почуття?
- ❖ Чи можна сказати, що вона щаслива? Висновок запишіть у схему-опору.
- ❖ Чим є рідна домівка для ліричної героїні?
- ❖ У вірші-листі до сина Катерина Горчар пише: «Україна ж бо всюди - єдина, Хоч рідніша за все Біля отчого дому земля...»
- ❖ Що стверджує своїми віршами Катерина Горчар?
- ❖ Без кого немислима рідна домівка? Чиї образи є наскрізними у прочитаних віршах? Назвіть інші поезії на підтвердження своєї думки. Зачитайте.

Виразне читання поезій «Єдина відрада. Єдиним багата».

Єдина відрада. Єдиним багата:
Це стежка додому, де мама і тато,
Старенькі сивенькі мною щасливі.
Тут всі мої біди стають неможливі.
Батьки мене люблять такою, як є я.
Назве мене мама зорею своєю.
А тато промовить: «Ночуй у нас, доню!»

Аякже, послухаю, переночую,
І знову дитинство у серці відчую,
Де мамина ласка, де татове слово.
О, як мені затишно, як веселково.
Спасибі вам, мамо, спасибі вам, тату,
За те, що ви є, що я вами багата.

Діалог за текстами творів (усно дати відповіді на питання):

- ❖ Визначте тему вірша «Єдина відрада. Єдиним багата»?
 - ❖ Якими почуттями зігріта поезія?
 - ❖ У чому вбачає своє багатство лірична героїня?
 - ❖ Чому, повернувшись додому, вона забуває про біди?
 - ❖ Батьки люблять доньку, а вона їх?
 - ❖ Які слова вас переконали у цьому?
 - ❖ За що дякує донька батькам?
 - ❖ Який висновок ви зробили для себе, прочитавши поезію?
- ### Виразне читання поезій «Дорога моя мамо», « Батьків сад».
- ❖ Знайдіть та зачитайте інші поезії, в яких звучить безмежна любов ліричної героїні до батьків.

Батьків сад

Помалу сходить батько на поріг,
Рукою гілку яблуні торкає.
І стиха серцем в неї запитає:
Чи від морозу я тебе вберіг?

Обійде сад. Як вишенька-маля?
Як зимували, братики-горіхи?
І перша брунька батькові на втіху
До сонця радо щічку підставля.

Він кожен гілку радо привіта,
На мить здалось, що то його літа
З поцвіттям весен тихо облітають.
Вже їх не наздогнати, ні зігріть.
Всі проминають, гірко чи щасливо...
А батько, як журавлик, сивий-сивий,
Посеред саду сторожко стоїть.
Дорога моя мамо,
Хай цвіте тобі сонячне літо,
Золота моя горличко,
Квітка моя чарівна.

Так я хочу тебе обігріти,
І любов'ю, й теплом,
Бо ти - зірка для мене ясна.
Дорога моя мамо,
Золота моя, сонячна нене,
Я дарую тобі
Свого серця любов і тепло.
Знай, матусю, завжди,
Ти завжди найдорожча для мене.
І тебе від незгод
Я своїм обігрію крилом.

В день народження твій

- ❖ Ким є мати для ліричної героїні у вірші «Дорога моя мамо»?
- ❖ В яких словах вірша виражена ніжна любов до матері?
- ❖ Яким бачить авторка батька у поезії «Батьків сад»? Зачитайте відповідні слова.
- ❖ Чому авторка називає батька журавликом сивим, які асоціації викликає у вас цей образ?
- ❖ Чи можемо ми стверджувати, що Катерина Гончар щаслива любов'ю до батьків? Які слова нас у цьому переконують?
- ❖ Батьки - це найрідніші люди, це - родина? Якою постала перед вами родина Катерини Горчар?
- ❖ Що їй дає сили у житті?
- ❖ Пригадайте, кого з українських письменників чи поетів усе життя супроводжував і підтримував дух родини.

Для Катерини Гончар любов до отчого дому, до батька, матері, до сина невіддільна від любові до України. І це постійно відчуваєш. Читаючи її поезію, спостерігаєш, як глибоке джерельце дитячої любові поступово переростає в потік відповідальності за все на світі. Наше традиційне бачення матері як Батьківщини, а Батьківщини - як матері, особливо виразно звучить у її творчості..

Учні читають поезії «У мовчанні твоїм - мовчу», «Ти», «Облітає поцвіття вербен», « Це бажання просте».

Діалог за текстами творів (усно дати відповіді на питання):

- ❖ Поясніть символічність образів вірша «Облітає поцвіття вербен». «У мовчанні твоїм - мовчу, У посмішці - вся свічусь». Як можна назвати таке кохання?
- ❖ Яке питання тривожить героїню? Як ви думаєте, кохання це - взаємне ?
- ❖ Що зрозуміла лірична героїня про свого коханого, про своє кохання з вірша «Ти»?
- ❖ Який висновок зробили ви?
- ❖ Чи щаслива вона у коханні?
- ❖ На якому прийомі побудована поезія?

Підсумки.

Урок наш підійшов до кінця. Чи досягли ми мети?

Ми цілісно розглянули творчість Катерини Гончар і тепер можемо дати відповідь на питання: «Чим є любов для Катерини Горчар - карою, квіткою чи даром?»

- ❖ Кого і що любить Катерина Георгіївна?
- ❖ Та чи має щастя у своїй любові?

Пригадаймо слова Світлани Барабаш: «...це щаслива зустріч із щасливою жінкою, яка вміє любити, якій підвладне слово...». І нам дійсно поталанило, адже ми пережили щастя зустрічі із Катериною Горчар - поетесою, жінкою, яка « щаслива й тим, що Ви на світі є...». І ми довели, що Катерина Георгіївна пережила почуття любові, а, отже, і досягла щастя, бо «щастя досягає лише той, хто прагне зробити щасливим інших». І на підтвердження своєї думки хочу ще раз процитувати Світлану Барабаш: «Справді, у тій здатності любити, бачити, закохуватись у людину, у світ, у дитину, у небо й землю, у пейзаж, у той величезний прекрасний простір, в якому ти живеш - уся Катя Гончар».

Хочу побажати цій чутливій, відвертій і патріотичній людині, а саме такою постала переді мною Катерина Горчар у своїх поезіях, нових знахідок у творчості, нових віршів і нових пісень, бо її поезії «Бережіть матерів» та «Де батькова хата - там сонця багато» покладені на музику, а найголовніше, що я хочу побажати, - читачів і слухачів, які високо цінують художнє слово.

А вам хочу побажати нових знайомств з талановитими митцями рідного краю, нових вражень від їх творів.

Знайомтесь, читайте, співпереживайте, хвилюйтесь і радійте разом із авторами. Смакуйте поезією і прозою наших земляків.

Д / з. Підготуватися до контрольної роботи, повторити вивчений матеріал: творчість Т. Шевченка, П. Тичинини, Є. Гуцала, В. Шевчука, К. Горчар.